

Θ ΓΛΥΠΤΗΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΔΑΣΟΥΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

1.

Ο Έρμανος Κλόφφερ ἦτο υἱὸς τοῦ διδασκάλου ἑνὸς χωρίου τοῦ Δουκάτου τοῦ Βάδεν, κειμένου ἐν τῷ μαύρῳ δάσει μιᾶς τῶν ποιητικωτέρων ᾠδῶν τῆς Γερμανίας. Ὁ πατήρ του τὸν εἶχεν ὅπως οὖν καλῶς ἀνατρέψει· ἐγνώριζε μετρίως τὰ Λατινικὰ καὶ τὰ Γαλλικὰ, καὶ ἔπαιζε καλῶς τὸ πεντάχορδον. Ἀσκηθεῖς παιδιόθεν, ὥς ἅπαντες οἱ κάτοικοι τοῦ βουνοῦ, εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται διάφορα ξυλουγήματα μὲ τὴν μάχαιράν του, βαρμηδὸν ἔλαβε τάσιν εἰς τοιαύτας ἐνασχολήσεις, καὶ εἶχε γλύψει μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν πολλὰ παιδίων παίγνια· μεταβάς ποτε εἰς τὴν Βάδην, ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ Γοτθικὰ τινὰ ἀνάγλυφα, καὶ ἐμυήθη, οὕτως εἰπεῖν, δι' αὐτῶν εἰς τὴν τέχνην, ἐννοήσας συγχρόνως τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀνδρώπινος καρτερία. Ἐκτοτε ἀνεφάνη ὁ προορισμός του, καὶ ἐγκαταλείψας τὰ ἀτελῆ παίγνια, ἤρχισε νὰ μιμῆται διὰ ξυλογλυφίας πάντα τὰ τῆς φύσεως ἀντικείμενα, ἐρευνῶν ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς τὰ

ὑποδείγματά του· ἤρχισε ν' ἀσχολῆται μὲ διακαῇ ἔρωτα τῆς τέχνης, καὶ μόνον ὑπὲρ τῆς τέχνης. Ὁ τοσοῦτος ζῆλός του ἐπεστέφθη καὶ μὲ αἷσια τὰ ἀποτελέσματα· τὰ κατ' ἀρχὰς ἀτελῆ καὶ ἄκομψα δοκίμιά του ἐτελειοποιήθησαν, ὁ Ἑρμανος ἔγινε κατ' ὀλίγον κάτοχος τῆς τέχνης, καὶ τὸν ἔλειπε πλέον ἡ ἐφαρμογὴ, εἶχε τὸ σῶμα, τὸν ἔλειπεν ἀκόμῃ τὸ ζωγόνον πνεῦμα. Μετ' ὀλίγον δ' ὑπερενίκησεν τὰς δυσχερείας, καὶ ἔγινε τέλειος κατὰ πάντα. Αἱ γλυφαὶ του, αἵτινες κατ' ἀρχὰς συνεχέοντο μὲ τὰς ἀπλουστάτας τῶν ποιμένων τοῦ Μαύρου δάσους, ἐξετιμήθησαν κατὰ τὴν ἀξίαν των· καὶ πρῶτον μὲν ἤρχισαν ζητούμεναι εἰς τὴν Βάδην, μετέπειτα δὲ καὶ εἰς τὸ Μόναχον καὶ εἰς τὴν Βιέννην καὶ εἰς τὸ Βερολῖνον. Ὁ ἔμπορος ἐκεῖνος, ὅστις εἶχεν ἀγοράσει τὰς πρώτας εἰς εὐτελῆ τιμὴν, παρεκίνει ἤδη τὸν νεανίαν νὰ τῷ πωλήσῃ καὶ ἄλλας, ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν ἀνωτέραν ἀντιμισθίαν. Ὁ Ἑρμανος, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἦτο τὸ μόνον ὑποστήριγμα τῆς γραίας μητρὸς του, ἐχάρη ὅτι ἐδύνατο νὰ τὴν γηροκομήσῃ διὰ τῶν ἔργων του, καὶ πραγματικῶς ἡ εὐζωΐα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καλύβην των· προσετέθησαν ἐπιπλάτινα εἰς αὐτὴν, ἀνενεώθησαν τὰ ἱμάτια τῆς κυριακῆς, καὶ ἐνίοτε, ὅτε τὸ ἑσπέρας συνήρχοντο οἱ γείτονες, ἦν εἰς κατάστασιν ἡ μήτηρ Κλόφφερ νὰ τοῖς προσφέρῃ ζῦζον ἢ καὶ μίαν, φιάλην οἴνου τοῦ Ῥήνου. Ὁ Ἑρμανος τότε ἔπαιζε τὸ πεντάχορδόν του, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ του ἐτραγῶδει μὲ ἔντονον εἰσέτι φωνὴν διάφορα ᾄσματα τοῦ Σχιλλέρου, τὰ ὅποια τὴν εἶχε διδάξει ὁ σύζυγός της.

Αἱ ἡμέραι τοῦ Κλόφφερ διηροῦντο μεταξὺ τοῦ ἔργου του καὶ τῶν ἡσύχων διασκεδάσεων. Ἡ δὲ Δωροθέα ἐφρόντιζε περὶ ἔλων τῶν ὑποθέσεων, καὶ τὸν ἀπῆλλαττε πάσης ὑλικῆς

φροντίδος· διὸ ὁ βίος του ἦτο συνεχῆς καὶ γόνιμος μελέτη, καὶ μόναι αἱ συνεντεύξεις μετὰ τῶν γειτόνων του, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς του τὸν ἀπέσπων ἀπὸ τὸν ἰδανικὸν κόσμον, χωρὶς νὰ τὸν ἐμποδίζωσι νὰ παραδίδηται συνεχῶς εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς ἐφευρέσεως, νὰ συνδιαλέγηται μετὰ τῆς φαντασίας του. Σχεδὸν ὅλος ὁ καιρὸς του κατηναλίσκετο εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐμπνεύσεώς του, καὶ ἀποσυρόμενος εἰς τὴν τέχνην, ὡς οἱ ἅγιοι εἰς εὐλαβεῖς προσηλώσεις, ἡγνόει τὰς πικρίας τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Περὶ τὰ τέλη Σερινῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ἐκάθητο εἰς τὴν φωλεάν τῆς καλύβης του, καπνίζων καὶ ἔχων ἐπὶ τῶν γονάτων του τὸ πεντάχορδόν του, βλέπει αἴφνης προσερχόμενον ἱππέα.

Ἦτο δ' οὗτος ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης καὶ ἡ ἐξωτερικὴ του μορφή ἐδείκνυνεν, ὅτι ἦν ἐξ εὐπατριδῶν. Σταθεῖς πλησίον τῆς καλύβης τοῦ Κλόφφερ ἐθεώρει διὰ μονόπτρου· ἐπὶ τέλους δὲ ἠτένισε πρὸς τὸν νεανίαν.

— Ἄ! ἰδοὺ! ἀνέκραξε γαλλιστί.

καὶ πλησιάζων πρὸς αὐτόν.

— Δύνασθε νὰ μὲ εἵπητε, τῷ λέγει ψελλίζων Γερμανιστί, ποῦ θελω εὑρεῖ τὸν γλύπτην Ἑρμανον.

— Εἶμαι ἐγὼ, ἀπήντησεν ἐγειρόμενος ὁ Ἑρμανος.

— Σεῖς, ἀνέκραξεν ὁ ξένος. Μὰ τὸν Θεὸν! ἐπέτυχα θαυμασίως.

Καταβάς ἀπὸ τοῦ ἵππου ἔρριψε τὰς ἡνίας πρὸς τὸν ὄπαδόν του, φέροντα ὑπηρέτου στολήν.

— Σᾶς ἐζήτουν, κύριε Κλόφφερ, εἶμαι Γάλλος . . . θὰ τὸ ἐννοήσατε ἤδη ἀπὸ τὰ Γερμανικά μου . . . πρὸς τούτοις φίλος τῶν συλλογῶν . . . εἶδον τὰς γλυφάς σας, καὶ ἔρχομαι ἵνα προμηθευθῶ ἀπὸ Σᾶς ὅσας δύνασθε νὰ μοὶ ἐκποιήσητε.

Ὁ Ἑρμανος τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν καλύβην του.

— Ἐνταῦθα ἐργάζεσθε; ἠρώτησεν ὁ Γάλλος παρατηρῶν μὲ ἐκπληξιν τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο δωμάτιον.

— Παρὰ τὸ παράθυρον τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ Κλόφφερ, δεικνύων εἰς τὸν ξένον ἐπιμήκη τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦσαν διεσκορπισμέναι διάφοροι ἐξειργασμένοι γλυφαί· ὑπὸ τὴν τράπεζαν δ' ἔκειντο σωρὸς ἀκατεργάστων ξύλων ἐλάτης, ἡ ὕλη τῶν ἔργων του, τὰ δὲ ὀλίγα ἐργαλεῖά του ἐκρέμαντο εἰς τοὺς τοίχους.

— Πῶς; δὲν ἔχετε ἄλλο ἐργοστάσιον;

— Ὁχι Κύριε!

Ὁ ξένος θείς τὸ μόνοπτερον εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν του εἶπεν.

— Θαυμάσιον! νὰ κατασκευάζωνται τοιαῦτα ἀριστουργήματα εἰς τοιαύτην τρύπαν! ἀλλὰ κύριε Ἑρμανε . . . οὕτως, νομίζω ὀνομάζεσθε . . . Πολλὰ σᾶς ἐλλείπουν . . . ἄνευ ἀμίλλης . . . ἄνευ συμβουλῶν . . . Θαυμάσιον!!

— Προσπαθῶ νὰ μιμηθῶ ὅσα βλέπω, ὅπως τὰ αἰσθάνομαι, ἀπήντησεν ἀφελῶς ὁ Κλόφφερ, ἰδοὺ ἐδῶ αἶγες, ταῦροι, καὶ παῖς . . . ὅλα ταῦτα εἶναι ἀπομίμησις φυσική . . .

— Ἐξαίσια! ἀνέκραξεν ὁ Γάλλος διακόπτων τὸν Κλόφφερ, καὶ λαβὼν συγχρόνως τὰς δύο γλυφάς, τὰς ὁποίας τῷ εἶχε δείξει ὁ Ἑρμανος, τὰς ἀγοράζω, εἶπεν. Ἡ τιμὴ των;

Ὁ Ἑρμανος τὴν προσδιώρισε.

— Καλὰ εἶπεν ὁ Γάλλος· ὅμως ἐξεπλάγη διὰ τὸ εὐτελές αὐτῆς· ἐξεύρετε, κύριέ μου, ὅτι ἔκαμα τὰ ἀδύνατα δυνατὰ διὰ νὰ σᾶς εὕρω; Οἱ πραγματευταὶ, οἵτινες πωλοῦν τὰ ἔργα σας, ἀγνοοῦν τὸ ὄνομά σας, ἢ δὲν θέλουν νὰ τὸ διακοινώσουν, καὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ γνωρίσω τὸν Ἑβραῖον, ὅστις σᾶς τὰ

ἀγοράζει ἀπ' εὐθείας. Ἦναγκάσῃν νὰ προστρέξω εἰς τὴν ἐπικουρίαν τοῦ πρέσβεώς μας ἐν Βιέννῃ, ὅστις ἔλαβε πληροφορίας ἀπὸ τὴν ἀστυνομίαν, καὶ οὕτως ἔμαθον τὸ ὄνομά σας· διερχόμενος τὸ Βαδενβίλλερ ἐπεθύμησα νὰ σᾶς ἴδω.

Ὁ Ἑρμανος ἐκλινε τὴν κεφαλὴν εὐχαριστῶν τὸν ξένον.

— Δὲν φαντάζεσθε ὁποῖαν φήμην ἀπεκτήσατε εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐξηκολούθει λέγων ὁ ὁδοιπόρος. Αἱ γλυφαί σας ἔχουν ὑπέρογκον τιμὴν. Εἶδον μερικὰς τῷ ὄντι ἐξαισίας, κύριε Ἑρμανε, αἵτινες καδωραΐζουν τὸ σπουδαστήριον τοῦ Πρίγκιπος Μεττερνίχου. Σκοπεύεται βεβαίως νὰ μεταβῇτε ἄλλοῦ;

— Ὅχι, κύριέ μου, ἀπήντησεν ὁ Ἑρμανος, ποτὲ δὲν μ' ἤλθε κατὰ νοῦν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ δάσος μου.

— Πῶς!! ἀφανίζετε τὸ μέλλον σας! συλλογίσθητε ὅτι ἐνταῦθα σβύνεσθε ἐπὶ ματαίῳ

— Ζῶ εὐδαιμόνως.

— Εὐδαιμόνως!! εὐδαιμόνως! εἶπεν ὁ ξένος παρατηρῶν τὰ πενιχρὰ ἱμάτια τοῦ Κλόφφερ· αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι εἶσθε φιλόσοφος . . . νὰ μὴ ἔχετε μηδὲ ἐργαστάσιον! Ἦναγκασμένος νὰ ἐγάζεσθε σχεδὸν ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ μαγειρείου! Ἄ! Σεῖς μόνοι οἱ Γερμανοὶ δύνασθε νὰ ζῆτε οὕτως!

— Καὶ ποῖον τὸ ὄφελος εἰάν μετήλλασον τὸν τρόπον τοῦ βίου μου;

— Πρῶτον ἡ δόξα, ἀπήντησεν ὁ Γάλλος. Μέχρι τοῦδε γνωρίζουν τὰ ἔργα σας, τὸ δὲ ὄνομά σας ἀγνοεῖται· πρέπει νὰ καταλάβητε τὴν ἀνήκουσαν εἰς ὑμᾶς δέσιν. Ἐπειτα δὲ πλουτήσετε.

— Νὰ πλουτήσω! ἀνέκραξεν ἑκθαμβος ὁ Κλόφφερ· καὶ πῶς;

— Μὰ τὸν Θεὸν! ἀπήντησεν ὁ Γάλλος, μὲ αὐτὰ τὰ ἔργα σας. Δὲν ἐξεύρετε ὅτι σήμερον οἱ τεχνῖται εἶναι οἱ εὐδαιμονέστεροι τῶν ἀνθρώπων; Ἄ! βλέπω ὅτι ἀγνοεῖται τὰς προόδους τοῦ αἰῶνός μας. Ἐλθε Ἑρμανε, ἐλθε εἰς τοὺς Παρισίους, θέλω σέ σχετίσει μὲ τινὰς Ἐφημεριδογράφους, οἵτινες θέλουν σε ἀναγγεῖλει ὡς νέον Μιχαήλ — Ἀγγελον . . . Ἐλθε φίλε εἰς Παρισίους, καὶ μόλις φθάσης θὰ γίνῃς ὑπέρπλουτος!!

— Εἶναι δυνατόν; ἐψέλλισεν ὁ ἐκπεπληγμένος Κλόφφερ.

— Βεβαιότατον, φίλε μου· καὶ ἀφ' οὗ ἔτυχε νὰ σε ἴδω θέλω νὰ ὠφεληθῇς ἐκ τῆς συνεντεύξεώς μας . . . Ὁ λύχνος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ μείνῃ ὑπὸ τὸν μῶδιον· ἐλθε, σὲ λέγω, ἐλθε εἰς Παρισίους.

— ὦ! εἶναι ἀδύνατον, ἐψέλλισεν ὁ γλύπτης σείων μελαγχολικῶς τὴν κεφαλὴν.

— Καὶ διατί;

— Ἐνταῦθα ἐγεννήθην, ἀνετράφη· ἐδῶ συνείδισα, ἐδῶ ἔχω τοὺς φίλους μου, τὴν μητέρα μου . . .

— Εἰς τοὺς Παρισίους θὰ εὕρῃς ὅλα ταῦτα.

— Ὅχι! ὄχι!

— Σκέφθητε ὅμως καλῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γάλλος, ὅστις θέλων νὰ πείσῃ τὸν Κλόφφερ, εἶχε πεισθῇ ὁ ἴδιος· σκέφθητε ὅτι ἐνταῦθα θὰ ζῆτε ὡς ὁ ἀπλούστατος καὶ ὁ πενιχρότατος τῶν χωρικῶν· ὁμοιάζεις, φίλε μου, ἡγεμόνα, ὅστις ἀγνοεῖ ὅτι ἄλλοθεν θέλει στεφθῇ· ἐγὼ λοιπὸν ἔρχομαι νὰ σᾶς προσφέρω τὸ στέμμα . . . σᾶς προτείνω νὰ ἀνταλλάξῃτε τὴν πτωχείαν σας πρὸς πλοῦτον, εὐδαιμονίαν, δόξαν, . . καὶ ὅσον Γερμανὸς καὶ ἂν εἴσθῃ, τὰ θέατρα, αἱ ὠραῖαι γυναῖκες, καὶ οἱ καλοὶ οἶνοι σᾶς ἀρέσκουν . . . Ἀποφασίσατε λοιπὸν, καὶ ἀναχωροῦμεν πάραυτα· λοιπόν;

— Κύριε . . . τῷ λέγει ὁ Ἑρμανος . . . ἀλλ' αἰφνης σκιρτᾷ· καὶ σιωπᾷ· ἡ μήτηρ του ἴστατο ἐμπρός του.

Αὕτη πρὸ ὀλίγων στιγμῶν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν καλύβην. Ἄν δὲ καὶ δὲν ἐννόει τὰ γαλλικὰ, ἡ μητρικὴ τῆς προαίσθησις τὴν εἶχε προειδοποιήσει περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ υἱοῦ τῆς.

Τί σοι λέγει οὗτος ὁ ξένος; τὸν ἠρώτησε γερμανιστί.

— Μὲ διηγεῖται τὰ τῆς πατρίδος τοῦ· ἀπήντησεν ὁ Κλόφφερ.

— Καὶ ἴσως σὲ παρακινεῖ νὰ ὑπάγῃς;

Ὁ Ἑρμανος ἐνευσε καταφατικῶς.

— Υἱέ μου! υἱέ μου! ἀνέκραξεν ἡ γραῖα, ἐνθυμοῦ ὅτι ἐδῶ ζῶσιν ὅσοι σε ἀγαποῦν.

— Καὶ δὲν θέλω τὸ λησμονήσει, ἀπήντησεν ὁ Ἑρμανος.

— Λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Γάλλος· ὅστις ματαίως ἐπροσπάθει νὰ ἐννοήσῃ τὸν διάλογόν των.

— Δὲν ἐγκαταλείπω, Κύριε, τὴν μητέρα μου, ἀπήντησε σοβαρῶς ὁ Ἑρμανος.

Καὶ ἐπιμένοντος τοῦ Γάλλου, ἐπρόσθεσε μὲ ὀργήν.

— Παύσατε, παύσατε, κύριε, ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι σταθερά, οὐδὲν δύναται νὰ με μεταπείσῃ· δὲν καταλείπω τὴν μητέρα μου.

Ὁ Γάλλος ἔσεισε τοὺς ὤμους του.

— Καλὰ· κάμετε ὅ,τι θέλετε . . . ἐνθυμήθητε ὅμως ὅτι θυσιάζετε τὴν τύχην σας. Ἐν τοσούτῳ ἄφησα εἰς Βαδενβίλλερ κυρίας τινὰς αἵτινες ἀπαυδήσασαι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἔλθωσιν ἕως ἐδῶ. Αὗται θέλουν ἀγοράσει ὅ,τι καὶ ἂν ἔχετε εἰργασμένον. Ἐὰν θέλετε νὰ ἔλθῃτε μετ' ἐμοῦ, θέλομεν προφθάσει πρὶν τοῦ γεύματος.

Ὁ Κλόφφερ μετὰ τινὰς δισταγμοὺς ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν.

2.

Ἐξώρας ὁ Ἑρμανος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καλύβην του· εἶχε συμφάγει μετὰ τῶν ξένων. Ἡ μήτηρ του τὸν ἠρώτησε περὶ τῆς μετ' αὐτῶν συνεντεύξεως· ἀλλ' οὗτος ἀπήντησεν ἐν ὀλίγαις λέξεσι καὶ μετ' ἀνυπομονησίας, ἣν δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑποκρύψῃ. Τὴν ἐπαύριον εἰργάσθη μὲ δυσαρέσκειαν, καὶ ἔμεινε σιωπηλὸς κατ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἡ ψυχὴ του εἶχεν ἀπολέσει τὴν προτέραν γαλήνην της, ἣτις ἄλλοτε ἐδείκνυτο διὰ τῆς στωμυλίας· ὥς τὸ ἀσθενὲς πτηνὸν συνιζάνει καὶ δὲν ἀγλαΐζει πλέον τὴν οἰκίαν διὰ τῆς μελωδικῆς του φωνῆς καὶ τῶν χαριέντων του κινήματων, οὕτω καὶ ὁ Ἑρμανος σιωπηλὸς καὶ μελαγχολικὸς καὶ σύννους ἀπесύρετο εἰς τὸ ἐργαστάσιόν του. Ἡ Δωροθέα ἤλπισεν ὅτι ἡ μελαγχολία αὕτη θέλει εἶσθαι στιγμιαία, καὶ μὲ παντοίους τρόπους ἐπροσπάθει νὰ τὴν ἐξαλείψῃ.

Ἀλλ' ὁ νέος γλύπτης δὲν ἦτο ὁ αὐτὸς ὡς πρὶν· εἶχε μεγάλως μεταβληθῇ. Ἐν ὅσῳ δὲν ἐγνώριζεν, εἰμὴ τοὺς φίλους, τοὺς γείτονάς του, ἔζη χαίρων, ὡς αὐτοί, μὴ ἔχων φιλοδοξίαν, περιορισμένος εἰς ὅσα ἐδύνατο νὰ ἀπολαύσῃ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν· ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ νέου συνέντευξις τὸν παρήλλαξεν.

Κατ' ἀρχὰς οἱ λόγοι τοῦ Γάλλου τῷ ἐφάνησαν μῦθος ἀλλ' ἐπεβεβαιώθησαν ὑπὸ τῶν γυναικῶν, μετ' ὧν ἐγευματίσε· μία ἐξ αὐτῶν ἦτο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πένησσα ὡς ὁ Ἑρμανος, καὶ εἰς μικρὸν διάστημα χρόνου εἶχε πλουτήσῃ χάριν τῆς φωνῆς της. Ὁ Ἑρμανος κατεπλάγη ἀπὸ τὰ πλούτη της. Ἡ ἰδέα ὅτι ἐδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ πλουτήσῃ, ὡς ἐκείνη, τὸν ἐγοήτευεν. Εἰς μάτην προαΐσθημά τι τὸν προέτρεπε νὰ διαφύγῃ τὰς ἀπατηλὰς ταύτας ἐλπίδας, εἰς μάτην μία φωνὴ

τὸν ἔλεγε, μεῖνε ἥσυχος εἰς τὴν καλύβην σου· τὰ κοιμώμενα πάθη τοῦ ἐξύπνησαν, καὶ ὡς τὰ δαιμόνια τοῦ Μακβέτ τῷ ἔλεγον.

— Θὰ γίνης πλούσιος! Ἐνδοξος! καὶ ὁ Ἑρμανος ἐταλαντεύετο μεταξὺ τῶν προαισθήσεων τοῦ καὶ τῶν λαμπρῶν ὀνειροπολημάτων, καὶ ἠδιαφόρει εἰς ὅσα πρότερον τῷ ἐπροξένουν χαράν. Ἡ εἰκὼν τῶν Παρισίων παρενεβάλλετο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ παντὸς πράγματος· ἦτο ὀλέθριος πέπλος ὅστις ἐπεσκίαζε τὸν ἥλιον τῆς εὐδαιμονίας του. Εἰργάζετο ἀπερὶσκέπτως, ἤρχιζε χίλια δοκίμια, καὶ οὐδὲν ἀπεπεράτου. Τὰ πάντα τὸν δυσηρέστουν.

Ἐπὶ τέλους ἡ ὑγεία του προσεβλήθη, καὶ ὑπόκοφος πυρετὸς τὸν κατέφλεγεν. Ὅτε ἡ μήτηρ του τὸν εἶδε μαραινόμενον, δὲν ἐδίστασε πλέον περὶ τοῦ πρακτέου.

— Ὁ Θεὸς ἅς συγχωρήσῃ εἰς ἐκείνους τοὺς ξένους! Τί ἔκαμαν, υἱέ μου, τῷ λέγει; εἰσῆλθον ἐδῶ ὡς ὁ ὄφις εἰς τὸν ἐπίγειον παράδεισον, καὶ σε παρεκίνησαν νὰ γευσθῇς ἀπὸ τὸν καρπὸν τοῦ δένδρου, τοῦ εἰδέναι τὸ καλὸν καὶ κακόν . . . τὸ κακὸν ἔγεινε . . . δὲν εἶναι πλέον καιρὸς . . . πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς, υἱέ μου· δὲν δύνασαι νὰ μείνῃς ἐδῶ, ἀφ' οὗ δὲν δυνάμεθα νὰ σοι ἐπαρκέσωμεν . . . ἡ εὐδαιμονία σου ἴσως σὲ καλεῖ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ . . .

Ὁ Κλόφφερ ἀντέκρουσε τὴν γνώμην τῆς μητρὸς του· ἀλλ' ἡ γραῖα, πρὶν ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν υἱὸν τῆς, εἶχεν ἀποφασίσῃ ἀμεταβλήτως τὴν λυπηρὰν ταύτην ἀναχώρησιν· δι' ὃ ἤρην ὅλα τὰ προσκόμματα μὲ τὴν εὐφυΐαν, τὴν ὁποίαν αἱ μητέρες μόνον ἔχουν, καὶ μὲ τὴν αὐταπάρνησιν τὴν ἀνήκουσαν μόνον εἰς τὰς γυναῖκας, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται νὰ μάς τὴν διδάξουν. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν αἱ προετοιμασίαι ἀπεπερα-

τώσθησαν. Ἡ ἰδία Δωροθέα ἔπλυνε τὰ ἐνδύματα τοῦ Ἑρμάνου· ἐπεσκεύασε τὸ ἐπανωφέρειόν του, καὶ ἐφρόντισε περὶ ὅλων τῶν ἀναγκῶν του, ὥστε πρὸς καιρὸν τοῦλάχιστον νὰ μὴ ὑποφέρῃ ὑλικῶς ἀπὸ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρός του. Ἐπὶ τέλους τῷ ἐνεχείρισε ποσότητα χρημάτων, τὰ ὅποια τῷ ἐσυμβούλευε νὰ μὴ οἰκονομήσῃ, ἀλλὰ νὰ ἐπαρκέσῃ δι' αὐτῶν ἀφθόνως εἰς τὰς ἀνάγκας του.

— "Ὅσα ἀπομένουσιν ἐδῶ, τῷ ἔλεγεν, εἶναι ἰδικά σου· ἔσο εὐτυχής, οὐδὲν ἄλλο προῖω, εἰμὴ τὴν εὐδαιμονίαν σου.

Ὁ Ἑρμανος ἐδέχετο εὐγνωμόνως τὰς περιποιήσεις ταύτας, ἀλλὰ καὶ μὲ χαρὰν ἀπροσποίητον, ἥτις ἔδλιβε τὴν καρδίαν τῆς μητρός του. Ἀφ' οὗ ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τοὺς Παρισίους, ἀνέλαβε τὴν ὑγείαν του, διελέγετο μεγαλοφώνως, ἐτραγῶδει ἀκαταπαύστως, καὶ εἰργάζετο προθύμως. Ἐπεδίμει, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν μεγάλην πόλιν, πρόχειρον δείγμα τῆς ἱκανότητός του νὰ ἐπιδείξῃ, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς συμπλέγματος παιδίων.

Τέλος πάντων ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως· δλιβερώτατος ὑπῆρξεν ὁ χωρισμός. Δίς ὁ Ἑρμανος ἔρριψε τὴν βακτηρίαν του, λέγων ὅτι δὲν θέλει, δὲν δύναται ποτε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν μητέρα του, ἀλλ' αὕτη ὑπερνικῶσα τὴν δλίψιν τῆς τὸν ἠνάγκασε ν' ἀποδημήσῃ.

Ἡ κίνησις τῆς ὁδοιπορίας, ἡ ἀλλαγὴ, τόσον διεσκέδαζον τὴν λύπην τοῦ Ἑρμάνου, ὥστε βαδμηδὸν οἱ συλλογισμοί του ἔλαβον ἄλλην τάσιν. Ἐπορεύετο δὲ πεζός, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς γονατώδους βακτηρίας του, τὸν βύρσινον σάκκον ἔχων ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ ἐρωτῶν κατ' ἐσπέραν πόσον ἀπέχουσιν οἱ Παρίσιοι. Ἄν καὶ ἡ ὁδὸς ἐφαίνετο ἀτελεύτητος, ἀλλὰ δὲν ἀπηύδα, δὲν ἠνωχλεῖτο· κεντούμενος δὲ ὑπὸ ἀνυπομονησίας

εβιάδιζε ταχέως συνδιαλεγόμενος μὲ τὰς ἐλπίδας του. Ἐὰν ἅμαξά τις διήρχετο συρομένη ὑπὸ ταχύποδος ἵππου· — καὶ ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ὁδοιπορῶ οὕτως, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ. Ἐὰν ἔβλεπεν ἀγροκήπιον περικυκλούμενον ὑπὸ τεχνητοῦ δάσους· — ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἐγὼ θέλω ἔχει ὅμοιον. — Καὶ οὕτως ἐπορεύετο πλήρης χαρᾶς, διαθετόν τὸ μέλλον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ.

Ἐν τέλει μετὰ εἴκοσιν ἡμερῶν ὁδοιπορίαν εἶδε μακρὰν μέγαν ὄγκον λευκὸν, ὅστις ἀπέκλειε τὸν ὁρίζοντα καὶ ὑπεράνω τοῦ ὁποίου ἠγείρετο ἐπιμήκης θόλος ὁμίχλης· ἐμπρὸς του ἔκειντο οἱ Παρίσιοι.

3.

Ὅταν ὁ ξένος ἀπεχωρίσθῃ ἀπὸ τὸν Ἑρμανον ἐν Βαδενβίλλερ, τῷ εἶχε δώσει σημείωσιν τῆς ἐν Παρισίοις κατοικίας του παρακινῶν αὐτὸν νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εἰάν ποτε ἀποφασίσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην. Ὁ νέος γλύπτης λοιπὸν ἅμα ἔφθασεν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας, ἔσπευσε νὰ πάγῃ πρὸς τὸν Κύριον Ῥιόλον.

Οὗτος ἔμεινεν ἔκθαμβος ἰδὼν εἰσερχόμενον τὸν Κλόφφερ.

— Σὺ ἐδῶ! ἀνέκραξε· τὸ βουνόν σας ἐκρημνίσθη; οἱ ἀνδρακεῖς ἐπυρπόλησαν τὴν καλύβην σας; ἢ εἶσαι πολιτικὸς φυγάς;

— Ἡ καλύβη μου εἶναι πάντοτε εἰς τὴν θέσιν της, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Ἑρμανος· καὶ ὁ Δοῦξ δὲν ἔχει πιστότερον ὑπήκοον ἐμοῦ.

— Οὕτως ἐκὼν ἤλθες εἰς Παρισίους;

— Μάλιστα κύριε.

— Καὶ τίς λοιπὸν ἐδυνήθη νὰ θαυματουργήσῃ τὸ θαῦμα τοῦτο;

— Οἱ λόγοι σου, Κύριε.

Ὁ Παρισιανὸς ἠτένισε μὲ περιέργειαν τὸν νέον Γερμανὸν, ὅστις τῷ διηγήθη ὅλα τὰ διατρέξαντα.

— Ἐν ἄλλαις λέξεσι, φίλτατέ μοι Ἑρμανε, ἦλθες εἰς Παρισίους διὰ νὰ πλουτήσῃς;

— Ἦλθα διὰ νὰ γίνω γνωστός.

— Αὐτὸ ἐννοῶ καὶ ἐγώ· θέλομεν σὰς βοηθήσῃ πρὸς τοῦτο.

— Ἐλπίζω· θαρρῶ πρὸ πάντων εἰς τὰς συμβουλὰς σας, εἰς τὴν προστασίαν σας.

— Μείνατε ἡσυχας· κατ' ἀρχὰς ὅμως θέλω σὰς σχετίσει μὲ τοὺς ἐνδόξους τεχνίτας μας.

— Προθύμως.

— Ἔχω διὰ τὴν αὔριον προσκεκλημένους πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Ἐλθετε νὰ γευματίσητε μεθ' ἡμῶν, καὶ φέρετέ τινας γλυφάς σας.

— Ἐστω.

— Ἐνθυμήθητε ὅμως ὅτι ἡμεῖς ἐδῶ γευόμεθα τὴν ὥραν καθ' ἣν δειπνᾶτε εἰς τὴν Γερμανίαν σας.

— Αὔριον λοιπὸν, κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν.

— Μάλιστα.

Καὶ χαιρετισθέντες ἀπεχωρίσθησαν.

Τὴν ἐπαύριον ἦλθε κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κ. Ριόλου, καὶ εὔρεν αὐτὸν περικυκλούμενον ὑπὸ πολλῶν νεανίσκων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸν ἐπαρουσίασεν. Ὁ Κλόφφερ εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ σύμπλεγμα τῶν παιδων καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἤρρεσεν εἰς πάντας· ζωγράφος τις

ἀνεκάλυψεν εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο τὴν εὐφυΐαν τοῦ Βενβενούτου καὶ τοῦ Γουϊῶνος. Ἄλλος γλύπτης παρέβαλε τὸν Ἑρμανον πρὸς τὸν Δομινικίνην, καὶ τέλος ἐφημεριδογράφος τις τὸν εἰδοποίησεν ὅτι εἰς τὸ πρῶτόν του φύλλον ᾧ τὸν ἀναγγεῖλει ὡς τὸν Κανόβαν τοῦ Μαύρου Δάσους.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γεύματος τὸ κύριον θέμα τῆς συνδιαλέξεως ἦτο περὶ τῆς ἐλαιογραφίας καὶ περὶ τῆς γλυπτικῆς. Ὁ Ἑρμανος ἐξεπλάγη ἀκούσας πολλὰ παράδοξα. Ἄπαντες οἱ συνδαιτυμόνες ἐπαραπονοῦντο περὶ τῆς πτώσεως τῆς τέχνης καὶ περὶ τῆς κακῆς καὶ ἰδιοτρόπου κρίσεως τοῦ κοινοῦ, ἥτις τοὺς κατηνάγκαζε νὰ παρεκτρέπωνται τῶν ἀληθῶν κακόνων. Ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι ὑπῆρξαν δεινοὶ κατὰ πάντα, οἱ δὲ νεώτεροι κατὰ πολλὰ κατώτεροι αὐτῶν, τοῦτο συμβαίνει, ἔλεγον, ἔνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος πνεύματος τῶν ἐποχῶν. Καὶ ὅλοι ἀνέκραζον μὲ μελαγχολικὴν φωνήν, πίνοντες ἀκορῆστως τὸν ἀφρίζοντα Καμπανίτην· ἡ τέχνη ἀποθνήσκει! ἡ τέχνη ἀπέθανε!

Περὶ δὲ τῶν αἰτιῶν τῆς παρακμῆς ταύτης, ἄλλοι μὲν ἐνοχοποιοῦν τὸν πολιτισμὸν, ἄλλοι τὴν συνταγματικὴν κυβέρνησιν, καὶ τὰς ἐφημερίδας.

— Τὸν ἑαυτὸν των μόνον δὲν ἐνοχοποιοῦσι, εἶπεν ὁ ἐφημεριδογράφος μὲ σιγαλὴν φωνήν, πλησιάσας πρὸς τὸν Ἑρμανον. Δὲν γνωρίζουσι τάχα, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ κοινοῦ μορφοῦται ἀφ' ὅσα τῇ προσφέρονται; ἐὰν τὸ κοινὸν παρεφθάρη, αὐτοὶ πταίουσιν, ἐπειδὴ εἰς αὐτοὺς ἀνῆκε νὰ τὸ φωτίσωσι. Νομίζετε ἴσως, ὅτι ἅπαντες οὗτοι οἱ μὲ τοσοῦτον ζῆλον ὁμιλοῦντες, εἶναι εἰλικρινεῖς διασωῶνται τῆς τέχνης; οὐδὲ εἰς ἐξ αὐτῶν, κύριέ μου, ἐπεθύμει νὰ ᾔηται Κορέγιος ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ ἀποθάνῃ ὡς ὁ μέγας ἐκεῖνος ζωγράφος. Ἐὰν ἡ

τέχνη καταστρέφεται, ἢ αἰτία εἶναι ἢ ἐξῆς· ὅτι οὐδεὶς ζῇ διὰ τὴν τέχνην καὶ μετ' αὐτῆς. "Ολοὶ εἴμεθα μάταιοι καὶ φιλόδοξοι, οὐδεὶς κατέχεται ὑπὸ γνησίου ἐνθουσιασμοῦ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἐπανῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου τὸ ἔργον τοῦ Ἑρμάνου ἐκ δευτέρου παρατηρήθη καὶ ἐπηνέσθη· ἀλλ' ἅπαντες ἐγνωμοδότησαν ὅτι τὸ ᾠδέμα δὲν ἦτο κατάλληλον· οἱ παῖδες δὲν ἦσαν τοῦ συρμοῦ. Δύο ἢ τρεῖς ἀποτυχίαι τινῶν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἀπέκλειον πᾶσαν ἄλλην δοκιμὴν. Ὁ ἄνεμος τοῦ συρμοῦ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔπνεε πρὸς τὰ τοῦ Μεσαιῶνος, καὶ ἐσυμβούλευσαν οἱ τεχνῖται τὸν Ἑρμανον νὰ γλύψῃ ἀρχαίαν τινὰ σκηνὴν τῶν χρονικῶν τῆς πατρίδος του.

— Ἡ συμβουλή αὕτη σᾶς φαίνεται παράδοξος· ἠρώτησε χαμογελῶν ὁ Ἐφημεριδογράφος τὸν Ἑρμανον.

— Παραδοξοτάτη! ἀπήντησεν ὁ Κλόφφερ. Ἐνόμιζον μέχρι τοῦδε, ὅτι ἡ τελειότης ἐνὸς ἔργου ἦτο ἡ ἀξία του.

— Τοιαύτη ἰδέα δὲν ἐπικρατεῖ παρὰ εἰς τὸ μαῦρον δάσος· ἐνταῦθα ὁ πολιτισμὸς εἶναι ἀνεπτυγμένος εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν. Ἡ ἀξία ἐνὸς ἔργου συνίσταται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν. Πρὸ δέκα ἐτῶν ζωγράφος τις εὐδοκίμησε, ζωγραφίσας πέτασον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους ἔχοντος σχῆμα τυροῦ, τὸ πρᾶγμα ἦτο γελοῖον, ἀλλ' ὅμως συνεφώνει μὲ τὰς ἰδέας τῆς ἐποχῆς· ἤρκει τοῦτο!

— Ἄρα δὲν πρέπει τὴν τέχνην του νὰ ἔχῃ τις ὁδηγὸν, ἀλλὰ τὴν θέλησιν τοῦ κοινοῦ;

— Μάλιστα, κύριέ μου. Οἱ ζωγράφοι, οἱ γλύπται, οἱ συγγραφεῖς εἶναι πωληταὶ τοῦ συρμοῦ· ἐὰν οὗτος ἐπευφημήσῃ, ἀπεφασίσῃ ἢ τύχῃ των· εἶδεμή, ἀναλαμβάνουσιν ἄλλο ἔργον.

— Ἄ! ἐψιδύρισεν ὁ Ἑρμανος, δὲν ἐννόουν οὕτως τὴν τέχνην.

Ὅτε δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἦν πλήρης ἀδυμίας. Ἐν τοσούτῳ ὁ Κ. Ριόλος ἐξετέλεσε τὴν ὑπόσχεσίν του· ἐσύστησε πανταχοῦ τὸν νέον Γερμανὸν, τὸν ἐσχέτισε μὲ τοὺς συλλογεῖς καὶ τεχνημπόρους, οἵτινες τῷ ἔδοσαν ἄπειρον ἐργασίαν. Οὐδέποτε ὁ Ἑρμανος ὑπῆρξε τόσον πλούσιος, ἀλλὰ τὰ πλούτη ταῦτα τὰ ἐξηγόρασε μὲ τὴν ἐλευθερίαν του. Τῷ προσδιωρίσθησαν τὰ ἀντικείμενα τῶν ἔργων του, καὶ οὕτω κατίστατο, οὕτως εἰπεῖν, ἐκτελεστῆς καὶ ὄχι ποιητής.

Τοῦτο ἦτο δι' αὐτὸν νέα θλίψις, ἀλλὰ θλίψις δριμεῖα· μέχρι τοῦδε ἡ χεὶρ του ἠκολούθει τὰς ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας του· αἱ στιγμιαῖαι ἐντυπώσεις του ἀπετυποῦντο ἐπὶ τοῦ ἔργου του· εἰργάζετο ὅπως ἠσθάνετο, ὅπως ἔβλεπε, μόνην ἡδονὴν ἔχων νὰ παριστᾷ ὅσα ἐνεκυμόνει ὁ νοῦς του. Ὡς τὸ ἀνεξάρτητον πτηνόν, εἶχε συνειδήσει νὰ πετᾷ πρὸς τὸν οὐρανόν. ἤδη ἠσθάνετο ὅτι ἐνεκλείετο εἰς στενὸν καὶ περίφρακτον κύκλον!! Τὴν θείαν ἐμπνευσιν διεδέχθη ἡ μισθωτὴ ἐργασία, καὶ κατὰ πρῶτον ἤδη ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ ἀποστροφὴ, ἡ δυσαρέσκεια, δύνανται νὰ συνυπάρξωσι μὲ τὴν ἐργασίαν.

4.

Μίαν πρωΐαν ἐν ᾗ ὁ Κλόφφερ ἀπεπεράτου ἐν ἀγαλμάτιον παραγγελθὲν, εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν του ὁ Ἐφημεριδογράφος ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον εἶχε γνωρίσει πρὸ ἐνὸς μηνὸς εἰς τοῦ κυρίου Ριόλου.

Ο Κάρολος Δουβέρτος (οὕτως ὠνομάζετο) ἔφερεν εἰς τὸν Ἑρμανον τὴν ἐφημερίδα, εἰς ἣν εἶχε καταχωρίσει τὸ ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν ἄρθρον.

— Ἀγνοῶ εἰς τὰ εὐχαριστηθῆς, τῷ λέγει, ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ συνεκίνησε πολλοὺς ἀναγνώστας.

— Εἶμαι περίεργος νὰ ἴδω, τί ἐδυνήθητε νὰ εἴπητε περὶ ἀφανοῦς γλύπτου, ὁποῖος εἶμαι ἐγώ, εἶπεν ὁ Ἑρμανος λαβὼν τὴν ἐφημερίδα.

— Ἐλπίζω ὅτι σᾶς ἐξωγράφησα καλῶς· ἀναγνώσατε τὸ ἀρθρίδιόν μου . . .

Ὁ Κλόφφερ πλησιάσας εἰς τὸ παράθυρον, ἀνέγνωσε τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἄρθρον. Ἦτο φαντασιώδης τις σύνθεσις, εἰς ἣν ἐπὶ προφάσει νὰ ἀναλύσῃ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀγνώστου γλύπτου, ὁ Δουβέρτος διηγεῖτο ἅπειρα ποιητικὰ καὶ τεράστια συμβάντα τοῦ βίου τοῦ τεχνίτου, πρωτοφανῆ καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ δημόσιον. Ὁ Κάρολος παρετήρησε τὴν ἐκπληξιν τοῦ νέου Γερμανοῦ.

— Ἡμην βέβαιος! ἀνέκραξε γελῶν· ἰδοὺ βιογραφία τὴν ὁποίαν οὐδὲ ὠνειρεύθητέ ποτε, νομίζω· σᾶς παριστῶ ὡς ἓνα τῶν ἡρώων τοῦ Ὀφμάννου.

— Καὶ τῷ ὄντι, εἶπεν ἀπορῶν ὁ Ἑρμανος, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὸν λόγον . .

— Ἡ αἰτία, φίλε μου, εἶναι ἡ ἀνοησία τοῦ κοινοῦ μὴ εὐαρεστουμένου παρὰ εἰς τὰ τερατώδη διηγήματα· καὶ διὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν εὐνοϊάν του, τὴν προσοχὴν του, ὁ τεχνίτης πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδίαν ἱστορίαν· διότι, εἰς ὁμοιάζει μὲ τὴν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, οὐδεὶς φροντίζει περὶ αὐτοῦ. Ἔσο βέβαιος, ὅτι, εἰς ἐπρόκειτο ν' ἀρχίσω ποτὲ νέον τοῦ βίου μου στάδιον, τὰ ἀνηγγελλόμεν ὡς νέος Γάσπαρ

Άουσερ, (α) ἢ ὡς ἄγριός τις τῆς Παταγονίας, παρὰ ὡς υἱὸς τοῦ πατρός μου. Ἐνθυμήθητε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Παγα-
νίνη· ἐκ τοῦ πλήθους, ὃ συνέρβρε πανταχόθεν πρὸς αὐτὸν,
τὸ ἐν τρίτον μόλις σκοπὸν εἶχε νὰ τὸν ἀκροασθῇ, οἱ ἐπί-
λοιποι ἔτρεχον μόνον καὶ μόνον ἵνα ἴδωσι τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὰ ἀπίστευτα συμβάντα ἐκόσμουν τὰς
ἐπιφυλλίδας, ἡ δὲ ἱκανότης του προήρχετο ἐκσυνθήκης αὐτοῦ
μετὰ τοῦ Σατανᾶ.

— Τὸ ψεῦδος λοιπὸν εἶναι ἡ κρηπίς τῆς δόξης;

— Οὐχὶ τῆς δόξης, ἀλλὰ τῆς φήμης, φίλε μου. Ἡ
δόξα χωρεῖ ἐν σιγῇ εἰς τὸ σκότος, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τάφον
ἀναζητεῖ τοὺς ἐνδόξους ἄνδρας· πιθανὸν νὰ σᾶς ἀνεκάλυπτεν
εἰς τὰ βάθη τοῦ μαύρου δάσους σας, καὶ πάραυτα ἢ καὶ
μετ' ἑκατὸν ἔτη ἐνεχάραττε τὸ ὄνομά σας εἰς τοὺς αἰωνίους
τῆς πίνακας· ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ δόξης, πρό-
κειται περὶ βαλαντίου. Αἱ τέχναι εἶναι ὡς τὰ ἐμπορεύματα,
ἀπαιτοῦν καὶ αὐταὶ κήρυκα ἀπατῶντα τοὺς ὠνητάς· ἐντὸς
ὀλίγου θὰ ἴδης τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀρθριδίου μου.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ θυρωρὸς τῆς οἰκίας εἰσῆλθε
καὶ εἰδοποίησε τὸν Ἑρμανον, ὅτι ὁ Κ. Λόριος ἐπεθύμει νὰ
τὸν ἴδῃ.

— Ὁ Λόριος! Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Δουβέρτος, ἰδοὺ ὅ, τι
σᾶς ἔλεγον . . . ἀνέγνωσε τὴν ἐφημερίδα μου, καὶ σπεύδει νὰ
σᾶς δώσῃ ἐργασίαν.

— Εἶναι δυνατόν;

(α) Παιδίον εὑρεθὲν ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸ 1826 εἰς ἀγρίαν
κατάστασιν.

— Βεβαιότατον· ἀλλ' ἔσο προσεκτικός! "Ὅσω ἀδρότερά σε μισθώσῃ, τόσω μᾶλλον θέλει σέ ἐκτιμήσει.

ἽΟ ἔμπορος εἰσῆλθε τῷ ὄντι ὅπως προεῖπεν ὁ Κάρολος. Ἦρχετο νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν Ἑρμανον περὶ τινος ἐργασίας· ἀλλ' ἐξεπλάγῃ ὅτε εἶδε τὸ πενιχρὸν δωμάτιον τοῦ νέου γλύπτου, καὶ μὲ ἀδιαφορίαν ἐπαρατήρει γλυφάς τινας τὰς ὁποίας τῷ ἐδείκνυνεν οὗτος. Ὁ Δουβέρτος ἐπαρατήρησε τὴν μεταβολὴν τοῦ ἐμπορίου καὶ λαβὼν τὸν λόγον, εἶπε:

— Σήμερον, Κύριε Λόριε, ἡ ἡμέρα εἶναι κακὴ, δὲν δύνασθε νὰ ἴδῃτε καλῶς τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ ἐπομένως νὰ τὰ κρίνετε δεόντως· ἐὰν ὅμως λάβετε τὸν κόπον νὰ μεταβῇτε εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κυρίου Κλόφφερ . . .

— "Α . . . ἀνέκραξεν ὁ πραγματευτὴς διακόπτων τὸν Δουβέρτον, ὁ κύριος ἔχει ἐργοστάσιον; . .

— Τὸ ἐπιδιορθώνουν . . . ἔνεκα τούτου κατοικεῖ προσωρινῶς εἰς τοιαύτην τρύπαν· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχῃ τὸ λαμπρότερον οἶκημα παρισινοῦ τεχνίτου . . . δηλαδή μικρὸν παλάτιον, τρεῖς χιλιάδας φράγκα ἐνοίκιον!! Σήμερον οἱ τεχνῖται ζῶσιν ὥς ἡγεμόνες.

— Καὶ ἡμεῖς εἵμεθα οἱ τραπεζίται των, προσέθηκεν μειδιῶν ὁ πραγματευτής.

— Ἡ μᾶλλον εἶσθε οἱ δανεισταί των, οἱ ἐπιστάται των . . διὰ τῶν ἔργων των ὑμεῖς πλουτεῖτε . . . δὲν εἶναι καιρὸς νὰ φλυαρῶμεν. Ἑρμανε, γνωρίζεις ὅτι μᾶς περιμένει ὁ τεχνέμπορος Βίαλ . . . τελείωσον τὴν ὑπόθεσιν μὲ τὸν Κύριον . . .

ἽΟ Δουβέρτος εἶχεν ὁμιλήσει μὲ τοσαύτην θεικότητα καὶ ἐτοιμότητα πνεύματος, ὥστε ὁ Κλόφφερ ἦτο ἐκθαμβος. Ὁ δὲ ἔμπορος εἶχε γίνῃ πάντῃ διάφορος, ἀφ' οὗ ἤκουσεν

ὅσα τῷ εἶπεν ὁ Κάρολος, καὶ συμφωνήσας μὲ τὸν Ἑρμαννον περὶ τινων ἔργων πρὸς μέγα ὄφελος τοῦ τελευταίου ἀνεχώρησε, μὲ μεγίστην εὐγένειαν ἀποχαιρετίσας τὸν γλύπτην.

Μόλις ἐξῆλθεν ὁ πραγματευτής, καὶ ὁ Δουβέρτος ἔπεσεν ἐφ' ἐνὸς ἀνακλιντηρίου, καγχάζων.

— Μὰ τὸν Θεόν! τί κωμωδία εἶναι αὕτη; καὶ τί τῷ εἶπατε; ἠρώτησεν ὁ Κλόφφερ.

— Δὲν εἶναι κατ' ὅλου κωμωδία, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ ἐφημεριδογράφος· ὠμίλησα ἀληθέστατα· ἐπειδὴ, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ἐργοστάσιον, περὶ τοῦ ὁποίου τῷ εἶπον, πρέπει ὅμως ἀφεύκτως ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν νὰ ὑπάρξῃ.

— Δὲν ἐννοῶ· διατί;

— ὦ φίλε μου! εἶσαι ἀφελής, δὲν εἶδες ποίαν κακὴν ἐντύπωσιν ἐπροξένησε τὸ δωμάτιόν σου εἰς τὸν τίμιον ἐκεῖνον ἔμπορον; ἦτο ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ χωρὶς νὰ συμφωνήσῃ μετὰ σοῦ.

— Ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχουσι τὰ ἔργα μου μὲ τὸ δωμάτιόν μου;

— Θεέ μου! εἶσαι τέλειος Γερμανός! δὲν ἐννοεῖς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὔτε τὰς ἀπαιτούμενας γνώσεις οὔτε αἰσθῆσιν τοῦ καλοῦ ἔχει, διὰ νὰ κρίνῃ τὰ ἔργα σου· πρὸς τούτοις ἀδιαφορεῖ οὗτος περὶ τῆς τελειότητος τοῦ ἔργου, ζητεῖ ἀπλῶς τὰ ἔργα τοῦ τεχνίτου τοῦ συρμοῦ, ἵνα δυνηθῇ νὰ τὰ πωλήσῃ ἀδρῶς· καὶ ἡ εὐπορία εἶναι τὸ προδηλότατον σημεῖον τῆς ἐπιτυχίας ἐνὸς τεχνίτου. Λησμονεῖς πάντοτε Ἑρμανε, ὅτι δὲν εἶσαι πλέον εἰς τὸ μαῦρον δάσος ἐργαζόμενος τὰ τῆς φαντασίας σου, ἀλλ' εἰς τοὺς Παρισίους ἐργαζόμενος κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἄλλων.

— ὦ! ἔχετε δίκαιον· εἶπε στενάζων βαθέως ὁ Κλόφφερ.

— Θὰ συνειδίσης . . . εἶναι καὶ τοῦτο σπουδῇ, ὡς πᾶσα ἄλλη. Πρὸς τούτοις δὲν δύνασαι νὰ ζήσης μακρὰν τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ συχνάζης εἰς τὰ θεάτρα, εἰς τοὺς χορούς. . . Ἡ ἀπλὴ ἐμφάνισίς σου εἰς τινὰς οἰκίας θέλει συντρέξει μᾶλλον εἰς τὴν φήμην σου, παρὰ ἐν τῶν τελειότερων ἀριστουργημάτων σου.

— Τοιουτοτρόπως δὲν ἀρκεῖ ὅτι περιορίζομαι εἰς τὴν ἐργασίαν μου, ὅτι δεσμεύεται ἡ ἔμπνευσίς μου, ἀλλ' ἀναγκάζομαι νὰ ζῶ κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ κόσμου, καὶ ὄχι κατὰ τὴν ἰδικήν μου.

— Τὸ πᾶν, ἀδελφέ, συνίσταται εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Ἀπὸ τοῦδε δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς ἄλλον σκοπὸν, ἄλλον συλλογισμόν, εἰμὴ ν' προσπαθῇς νὰ γίνῃς τὸ ἀντικείμενον τῶν συνδιαλέξεων.

5.

Ὁ Κλόφερ ἐπροσπάθει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ Δουβέρτου, καὶ ἐντὸς ὀλίγου εἶδε τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν. Ὀλίγοι μῆνες μόλις εἶχον παρέλθει, καὶ ἀπέκτησε γιγαντιαίαν φήμην, καὶ ἐπομένως ἡ τιμὴ τῶν ἔργων του κατέστη ὑπέρογκος.

Τὸ ἄρθρον τοῦ Δουβέρτου ἐθεωρήθη πραγματικὴ βιογραφία τοῦ Ἑρμάνου, τὸ ὄνομά του διεξυλλεῖτο παντοῦ· διηγοῦντο μυθώδη συμβάντα περὶ τοῦ βίου του. Εἰς τὸ θεάτρον ἐδακτυλοδεικτεῖτο, μακρόθεν συνδιελέγοντο περὶ τῶν συνηθειῶν καὶ τῶν ἰδεῶν του· ἐν ἐνὶ λόγῳ, οἱ λόγοι τοῦ Δουβέρτου ἐπραγματοποιήθησαν.

Ὁ Ἑρμανὸς ἐγειρόμενος ἀνεπαισθήτως εἰς τὸν κολο-

φῶνα τῆς φήμης ἐμέψυσεν ὑπὸ χαρᾶς, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια διεδέχθη τὴν ἀπλότητά του. Ἐξεπιδιάζετο τόσον ἡ εὐφυΐα του, ὥστε ἐπείσθη καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης, καὶ προσεδέχθη τὴν γενικὴν εὐφημίαν ὡς δίκαιον πρὸς αὐτὸν ἔπαινον.

Κατὰ δυστυχίαν ἢ ἐπιτυχία του ἠρέσισε (ὡς πάντοτε) τὸν φθόνον· ἐπειδὴ εἶχε γευσθῇ τῆς γλυκύτητος τῆς ἐπιτυχίας, ἔμελλε νὰ γνωρίσῃ καὶ τὰς πικρίας τῆς.

Δηκτικωτάτη ἐπὶ κρίσις τῶν ἔργων του κατεχωρίσθη εἰς ἐφημερίδα ἀντίπαλον τοῦ Δουβέρτου. Ἐχὼν δεδουλευμένην τὴν ἔμπνευσιν του, κύπτων τὸν αὐχένα ἔμπροσθεν τῆς δουλείας τοῦ κέρδους, εἰργάζετο ἐπιτροχάδην καὶ ἄνευ πόθου· τὰ ἔργα του ἐστεροῦντο τῆς ἀφελείας, ἥτις ὑπῆρχε τὸ πρῶτιστον προτέρημα τῶν πρῶτων ἔργων τοῦ Κλόφφερ, ὅτε ἐδημιούργει κατὰ τὴν θέλησίν του· τὰ ἄπειρα λοιπὸν λάθη τῶν τελευταίων του ἔργων ἐσχολιάζοντο εἰς ἐκείνην τὴν διατριβὴν μὲ μεγίστην πικρίαν, καὶ ἠλέγχοντο ὑποκριτικῶς τὰ ἐλαττώματά του, ὡς ἀποτελέσματα τῆς αἰσχροκερδείας.

Αἱ κατηγορίαι αὗται προσέβαλον καιρίως τὸν Ἑρμανον· οἱ ἐχθροὶ του τὸ ἔμαθον, καὶ κατ' ἐκάστην ὁ νέος γλύπτης ἔβλεπε τὸ ὄνομά του σατυριζόμενον εἰς μίαν τινὰ ἐφημερίδα. Δὲν περιορίζοντο δὲ οἱ ἐχθροὶ του εἰς τὴν ἐξελέγξιν τῶν ἔργων του μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου του δὲν ἐφείσθησαν, καὶ ἐπροσπάθουν νὰ τὸν δείξωσι καὶ κατὰ τοὺς τρόπους γελοῖον. Τοιαύτη καταδρομὴ ἀπήλπυζε τὸν Ἑρμανον, καὶ ἤθελε νὰ ἐκδικηθῇ· ὁ δὲ Δουβέρτος τῷ ἔλεγε.

— Σὲ θαυμάζω, Ἑρμανε, δὲν ἤξευρες ὅτι τοιαῦτα εἶναι τὰ παρεπόμενα τῆς ἐπιτυχίας, τῆς φήμης, τοῦ κλέους;

Τί παράδοξον εὐρίσκεις, ὅτι οἱ ἐχθροί σου μεταχειρίζονται τὰ αὐτὰ μέσα διὰ νὰ σε καταστήσωσι γελοῖον, ὅποια μετεχειρίσθησαν οἱ φίλοι σου ἵνα σέ προαγάγωσι; πλούτει καὶ ἀδιαφόρει.

Ἄλλ' ὁ Ἑρμανος δὲν ἦτο συνεισισμένος εἰς τὰ ἥθη ταῦτα ἵνα παρηγορηθῇ, βλέπων καὶ τὰ ἔργα καὶ τὸ ἄτομόν του μαστιζόμενα ὑπὸ τῆς κριτικῆς. Πρὸς τούτοις ἀνεγνώριζε καὶ ἀληθείας τινὰς εἰς τοὺς σαρκασμοὺς τῶν ἀντιπάλων του, καὶ ἐθλίβετο. Ἡ ζηλοτυπία ἔκαμεν ὀξύτεραις αὐτοῦς, καὶ τὸν προσέβαλον εἰς τὰ ἐνδομυχότερα τῆς καρδίας του.

Ματαίως ὁ Κλόφφερ ἀνδίστατο κατὰ τῶν προσβολῶν τούτων, ματαίως ἐπροσπάθει νὰ ἀμεριμνᾷ διὰ τὴν καταδρομὴν. Ἡ ψυχὴ του εἰσισμένη εἰς ἀφανῆ γαλήνην, προσεβλήθη καιρίως· ὥστε ἡσθένησε βαρέως, καὶ μόνον ἡ ἰκανότης τῶν ἱατρῶν προέλαβε τὸν θάνατόν του. Ὁ Κ. Δέ Ριὸλ τὸν ἔπεισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἵνα ἀναλάβῃ ἐντελῶς τὴν ὑγείαν του.

Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του ἦτο πλήρης ὑγείας καὶ δυνάμεως καὶ ἔσπευδε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του· ἀλλ' ὅταν ἐπαρουσιάσθῃ εἰς τοὺς ἐμπόρους, οὗτοι μόλις ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσι, διότι πηλοπλάστης τις, πρὸ ὀλίγου ἀφίχθεις ἐκ Φλωρεντίας, ἦτον ὁ ἥρως τῆς ἡμέρας.

Ὁ Ἑρμανος διευθύνθη πρὸς τὸν Δουβέρτον, εἰς ὃν διηγήθη τὸν τρόπον τῶν ἐμπόρων. Ὁ ἐφημεριδογράφος ἐκίνησε τοὺς ὧμους του καὶ εἶπεν·

— Τί νὰ σέ κάμω· Ἑρμανε, σὺ πταίεις, ἡ ἐπιτυχία ὁμοιάζει τὴν εὐκαιρίαν, πρέπει νὰ ἡξεύρῃ τις νὰ ὠφεληθῇται

ἀπὸ αὐτὴν· ἕξ μῆνες ἀπουσίας ἀρκοῦσι, διὰ τὰ λησμονηθῆ-
τις· ἔκαμες κάκιστα τὰ ἀναχωρήσης.

— Ἡ ὑγεία μου τὸ ἀπῆτει.

— Ὁ ἄνθρωπος τοῦ συρμοῦ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν'
ἀσθενῇ· ἡ κοινωνία μας ὁμοιάζει ἔδραν, ἐφ' ἧς κάθεται
εἷς· καὶ πέριξ αὐτῆς ἴστανται χιλιάδες ἄλλοι κεκοπιακότες.
εἰάν δ' ἐπὶ τῆς ἔδρας ἀποσυρθῇ καὶ διὰ πέντε μόνον λεπτά,
ἄλλος τὸν ἀντικαθιστᾷ.

— Δὲν δύναμαι ν' ἀναλάβω τὴν προτέραν μου φήμην;

Ὁ Δουβέρτος ἔσεισεν ἀποφατικῶς τὴν κεφαλὴν του.

— Τὸ ἄτομόν σου, τὸ ὄνομά σου εἶναι γνωστά· τὰ
ἔργα σου ἐπίσης. Ἡ συμπαθητικὴ ἐκείνη περιέργεια,
ἥτις εἰς τὴν κοινωνίαν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ὑπόληψιν, μὲ
τὸ σέβας πρὸς τὴν ἀξίαν, ἐσβέσθη δι' ὑμᾶς· θεωρεῖσθε ἤδη
ὥς νεκρός.

— ἀλλ' εἶναι τρομερόν! . . . ἀνέκραξεν ὁ Ἑρμανος, ἐν
ἔτος ἀπουσίας ἀρκεῖ . . .

— Νὰ σᾶς ἀφαιρέσῃ, εἶπεν ὁ Κάρολος διακόπτων τὸν
Κλόφφερ, ὅσα ἀπηλαύσατε εἰς ἓν ἔτος . . . διατὶ σᾶς φαίνε-
ται παράδοξον; . . ὁ συρμός παρέρχεται μὲ τὴν αὐτὴν τα-
χύτητα, μ' ὅσῃ καὶ διαδίδεται . . .

— Ἀλλὰ τί τὰ κάμω τώρα;

— Γίνου ζωγράφος, ποιητής, κωμωδοποιός. Τοιαύτη
ἀναμόρφωσις δύναται ἴσως νὰ σοι ἐπαναφέρῃ τὴν εὐνοιαν τοῦ
κοινοῦ.

Ὁ Ἑρμανος οὐδὲν ἀπήντησε, καὶ ἀπῆλθε. Δὲν ἐδύ-
νατο νὰ πιστεύσῃ εἰσέτι ὅσα τῷ εἶπεν ὁ ἐφημεριδογράφος.
Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐπείσθη ἐντελῶς. Ἀφοῦ ἐγεύθη τῆς ἡδο-
νῆς τοῦ θριάμβου, ἠναγκάσθη νὰ ταπεινωθῇ, νὰ ἐξευτε-

λισσῇ!! . . . ὑπέφερεν ὁ Ἑρμανος τὰς ὁδύνας ταύτας ὅσον ἡδυνήσῃ· ἀλλ' ἐπὶ τέλους μίαν ἡμέραν, κατ' ἣν αἱ περιφρονήσεις ἢ οἱ ἐξευτελισμοὶ εἶχον φθάσει εἰς τὸν κολοφῶνά των, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐργαστάσιόν του, καὶ ἐκποιεῖ ὅλα τὰ ἔπιπλά του, ἐργαλεῖα καὶ ἄλλα . . . πληρύνει τὰ χρέη του, καὶ ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς ὁδοιπορικῆς βακτηρίας του, τὴν ὁποίαν ὡς τρόπαιον εἶχε στήσει εἰς τὰς ἡμέρας τῆς δόξης του ὑπεράνω τῆς θύρας του, ἀπέρχεται ἐκ Παρισίων.

— Ἀρκεῖ ὅσον ἐταπεινώσῃ, ψιθυρίζει μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ὅς ἐπιστρέψω εἰς τὰ δάση μας.

Ἐξῆλθεν ἐκ Παρισίων ἀπὸ τὴν ἰδίαν πύλην, δι' ἧς πρὸ τεσσάρων ἐτῶν εἶχεν εἰσέλθει· ἀλλὰ φεῦ! τότε μὲν ἦτο πλήρης ἐλπίδων, εὐτυχῆς, νέος καὶ ἀκμαῖος, τώρα δὲ ἀπῆρχετο ἀπηλπισμένος, γέρων, καὶ καιρίως πληγείς.

6.

Ἡ ὁδοιπορία ὑπῆρξε ἐπιπονωτάτη εἰς τὸν Ἑρμανον. Ὁ Παρισινὸς βίος τὸν εἶχεν ἐκδηλύνει· δὲν ἦτο πλέον ἡσκημένος εἰς τὸ νὰ διατρέχῃ πεζὸς μεγάλα διαστήματα· ἤναγκάζετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἀναπαύηται. Ὅτε ἔφθασε πλησίον τοῦ χωρίου του, ἔγραψε πρὸς τὴν μητέρα του, εἰδοποιῶν αὐτὴν περὶ τῆς ἐλεύσεώς του. Καθεὶς δύναται νὰ ὑποθέσῃ τὴν χαρὰν τῆς Δωροθέας, ὅτε ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ της. Ἀλλ' ἐμετριάσθη ἡ χαρὰ της, ὅτε εἶδε τὴν ἀλλοίωσιν αὐτοῦ. Ἐνόησε καλῶς, ἰδοῦσα τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου του, ὅτι οἱ σκοποὶ του ἀπέτυχον, καὶ ὅτι ἡ ἐπιστροφή του ἦτο μᾶλλον ἀποτέλεσμα τῆς ἀπελ-

πισίας παρά τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης του. Δὲν τὸν ἐξή-
τασεν οὐδαμῶς· ἀλλ' οὗτος προσπίπτων εἰς τὰς ἀγκάλας
τῆς, εἶπε:

— Μητέρα! ἰδοὺ ἤλθον δὲν θέλω πλέον σέ ἐγ-
καταλείψει. Αἱ λέξεις αὗται ἤρκουν εἰς αὐτήν· καὶ κατέ-
βαλεν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ὅπως διασκεδάσῃ τὴν λύ-
πην του.

Συνήθροισε δὲ περίξ τοῦ Ἑρμάνου μ' ἐπιτηδειότητα
γυναικὸς, καὶ πρὸ πάντων μητρὸς, ὅσα αὐτὸς ἠγάπα ἄλλοτε,
ὠκοδόμησε δι' αὐτὸν ἰδιαιτέρον δωμάτιον, καὶ προσεκάλει
καθ' ἐκάστην τοὺς ἀρχαίους φίλους του καὶ τὰς νεάνιδας
τῆς γειτονίας εἰς συμπόσια καὶ νυκτερινὰς συναθροίσεις.
Οὕτω καθ' ἐκάστην μία διασκεδάσις διεδέχετο τὴν ἄλλην.
Ἀλλ' ὁ Ἑρμανος οὐδέ τὸ παρετήρει! τί ἦσαν δι' αὐτὸν,
ὅστις διῆλθε δι' ἐκείνου τοῦ κόσμου, αἱ τοιαῦται διασκεδά-
σεις; πάντοτε ἀνεπόλει τὰς λαμπρὰς ἐκεῖνας συναναστροφὰς,
ὅπου ἀντήχει τὸ ὄνομά του ἐν εὐφημίᾳ, καὶ παρέβαλλε τὴν
παροῦσαν κατάστασίν του πρὸς τὴν προτέραν!! Ἡ ψυχὴ
του στερηθεῖσα τῆς ἀπλότητός τῆς, καὶ τῆς γαλήνης τῆς,
δὲν ἐδύνατο νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὰς ἀπλᾶς οἰκογενειακὰς
τέρψεις, ἂν καὶ ἐγνώριζε πόσον ἀπατηλαί εἶναι τοῦ κόσμου
αἱ ἡδοναί.

Ἡ Δωροθέα εἶδεν ὅτι μάταιαι ἦσαν αἱ προσπάθειαι
τῆς. Ὁ Ἑρμανος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐγίνετο μελαγχολικώ-
τερος καὶ ἀσθενέστερος, καὶ ἐν τέλει δὲν ἐδύνατο νὰ ἐξέλθῃ
τῆς καλύβης. Ἐτρόμαξε τότε ἡ μήτηρ του, καὶ ἔσπευσε
νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν ἱατροῦ.

Οὗτος παρετήρησε μὲ προσοχὴν τὸν νεανίαν, τὸν ἐξή-
τασε λεπτομερῶς, καὶ τὸν ἐσυμβούλευσε τὴν ἀνάπαυσιν καὶ

τὴν διασκεδάσιν. Ἡ Δωροθέα ἐξηκολούθησε τὸν ἱατρὸν ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ υἱοῦ της.

— Εἴπατέ μοι, ἐξωχότατε, τῷ λέγει παρατηροῦσα ἀσκαρδαμυκτὶ αὐτὸν, εἴπατέ μοι ἀληθῶς εἰς ποίαν κατάστασιν εἶναι ὁ υἱός μου; ὑπάρχει ἐλπίς σωτηρίας;

Ὁ ἱατρὸς δὲν ἀπήντα, ἀλλ' ἐφαίνετο τεταραγμένος.

— Τὴν ἀλήθειαν! εἴπατέ μοι, τὴν ἀλήθειαν, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ! ἀνέκραξεν ἔξω φρενῶν ἡ δύστηνος μήτηρ.

— Τὴν ἀλήθειαν; ἐψέλλισεν ὁ ἱατρὸς.

— Τὴν ἀλήθειαν! σᾶς ἐξορκίζω, τὴν ἀλήθειαν! τὴν ἀλήθειαν!!!

— Τότε . . . τότε . . . ὑπάγω νὰ εἰδοποιήσω τὸν ἱερέα.

Ἡ Δωροθέα ἄφησε φωνὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς

Τὴν ἐπαύριον ἦλθεν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ προφάσει νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἑρμανον ἐργασίαν τινά· ἀλλ' ὁ νεανίας ἐμειδίασε πικρῶς· αἰσθάνόμενος δὲ τὴν πρόοδον τοῦ πάθους, ἐνόησε ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς ἐλεύσεώς του. Τότε ἐξομολογηθεὶς, τὸν διηγήθη ὅσα ἡμεῖς ἀνεφέραμεν. Ὅτε ὁ ἱερεὺς ἤβηλησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ, ὁ Ἑρμανος διακόπτων αὐτὸν εἶπεν:

— Ἡ λύπη μου ἀνεκουφίσθη, κύριε. Καθ' ἣν στιγμήν μέλλω νὰ ἀποθάνω, ἡ ἀλήθεια μοὶ ἔγινε προφανής· ὅ, τι μοὶ συνέβη, δικαίως συνέβη. Παρήτησα τὰς αὐλούς ἡδονὰς τῆς τέχνης διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ πλούτου, διὰ τὰς ματαιότητας τῆς δόξης· ἐθυσίασα τὴν ἡσυχον εὐτυχίαν μου, τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀγάπης μου, διὰ φιλοδοξίαν ἀκάθεκτον. Ἐπρεπε κατὰ δίκαιον λόγον καὶ νὰ τιμωρηθῶ . . . Εἶδε τὸ παράδειγμά μου νὰ διδάξῃ ἄλλους! Ἐὰν ἄλλος τις δελεαζόμενος ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων βελήσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ βουνά

μας, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, διηγήσῃτε πρὸς αὐτὸν, κύριε, τὴν ἱστορίαν μου, εἶπατέ τῷ πόσον ἀκανθώδης εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἐπιτυχίας, ἥτις δὲν κατιστᾷ τὸν ἄνθρωπον οὔτε εὐτυχέστερον, οὔτε καλλίτερον· ἐν τέλει συμβουλεύσατέ τον νὰ καλλιεργήσῃ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν του, οὐχὶ διὰ τὰ κέρδη, ἀλλὰ διὰ τὸ κατῆκον· ἐπειδὴ ἡ ἀληθῆς εὐτυχία εἶναι κτῆμα μόνον τῶν ἀφελῶν ψυχῶν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)
